PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, četrtek 13. septembra, 1945 - Leto I. štev. 104

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni št. 1-I
Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vracajo. Poštnina plačana.

Cena 2.- liri

Ljudstvo čuva demokracijo

«Demokratična» uredba, št. 11, je naletela pri ljudstvu na ogorčen odpor.

Guvernerji zavezniške vojaške uprave v posameznih krajih naše primorske zemlje so zato sklicali celo vrsto sestankov in razlagali pojme o demokraciji ter uredbo, št. 11.

Ljudstvo je poslušelo zanimiva predavanja o demokraciji drugod in je zaradi tega vztrajalo pri svojem: «Pustite nam našo ljudsko oblast, ki pomeni za nas najvišjo in najčistejšo demokracijo. Mi smo se sami za to odločili, mi smo z ljudsko oblastjo pripravljeni z vami sodelovati. Vsako samovoljno vmešavanje v naše zadeve in odstavljanje ljudske oblasti bi predstavljalo nasilje!»

Kot krona dogodkov, ki so se sukali okoli uredbe, št. 11, je bila zahteva gospoda Bowmana, da se vrhovno predstavništvo primorskega ljudstva izjavi, ali je ljudska oblast pripravljena sodelovati z zavezniško vojaško upravo v smislu uredbe, št. 11.

Pokrajinski narodno osvobodilni odbor in mestni osvobodilni svet za Trst sta dala, kakor je že znano, odgovor, ki je bil popolnoma enak odgovoru ljudstva.

Na ta način je bila ljudska oblast, ker je zavezniška vojaška uprava vztrajala na določbah uredbe, št. 11, prisiljena stopiti v «opozicijo», da bo «zaščitena manjšina pred večino», katero ljudska oblast predstavlja.

Kljub jasnemu odgovoru pa so gospodje guvernerji zavezniške vojaške uprave v posameznih krajih še enkrat poskusili.

* * *

V okraju Miren se je oglasil na sedežu okrajnega izvršnega odbora gospod major Tornton. S člani odbora je gospod Tornton imel živahno debato o finančnih vprašanjih okraja. Ob koncu je vprašal, koliko bi bila ZVU dolžna izplačati okrajnim odbornikom in uradnikom na vaseh, ko bo ona prevzela vse nadaljnje poslovanje okraja.

Predstavniki ljudstva so mu odgovorili, da jim ZVU ni dolžna izplačati ničesar. Prav tako ne zahtevajo ničesar za svoje bodoče delo, če bi ZVU upoštevala politične in gospodarske težnje ljudstva. Ker pa je gospod polkovnik Bowman poudaril, da ostane odredba, št. 11, neizpremenjena in da bo ZVU nadaljevala z dekovanjem, s predstavniki ljudstva ali pa brez njih, pa itak niso potrebni podobni razgovori, ker ljudstvo odredbe, št. 11, ne more sprejeti.

Gospod major je vprašal: «Koga naj potemtakem imenujem za predsednika? Ali morda kakšnega indijanskega oficirja?»

— To je samo od vas odvisno, gospod major, — so mu odvrnili, mi vam ne bomo več mogli pomagati.

— Ali mar mislite, da bom jaz potem delil ljudstvu hrano in drugo po vaseh, — je skoraj ogorčeno vprašal gospod major.

— Pomagajte si, kakor si morete, gospod major. A svetujemo vam, da fašistov, belogardistov in njim podobnih nikar ne vozite v naše kraje, kar se jim ne bo dobro godilo.

— Kaj meni mar, če jih tudi vse pobijete, samo moja administracija mora funkcionirati —, je pribil gospod major. — Veste, ljudje, to ni lepo od vas, da pustite ljudstvo tako na cedilu v teh težkih časih. Ali veste, da napovedujejo za prihodnjo zimo hudo lakoto in da bodo ljudje umirali od lakote?

Ljudje so mu odkimali. — Motite se gospod major. Ni to sedaj od nas odvisno, pač pa samo od vas, ker nočete popustiti. Vi boste nosili odgovornost, če bo ljudstvo stradalo. Bodite prepričani, gospod major, da, če mi ne bomo več sodelovali z ZVU, ni to proti ljudskim interesom, pač pa v interesu ljudstva samega. Mi tega ne bomo storili v našem osebnem interesu. Naš osebni interes — v starem smislu — bi bil, da bi sprejeli ne glede na ljudstvo zavezniške pogoje in sodelovali z vami. Ljudstvu pa bi od časa do časa polagali pomanjkljiv račun, obenem pa bi vsak mesec vtaknili v žep kakšnih desetisoč lir, ki bi jih nam dala ZVU. Rajši, kot da bi to storili, gremo skupaj z ljudstvom, četudi v brezposelnost in bedo.

Nato so nadaljevali z razgovorom, toda kmalu je gospod major opustil svoj prepričevalni namen in je odšel.

* * *

V Kanalu je prišel 10. septembra t. l., ameriški častnik, uslužben pri ZVU k predsedniku okrajnega narodno osvobodilnega odbora za Kanalsko in mu naročil, naj za naslednji dan skliče vse člane okrajnega odbora. 11. t. m. je ponovno poklical predsednika in mu dejal:

— Znano vam je, da odredba, št. 11, odloča postavitev nove uprave. Občine, ki se bodo uvedle, bodo imele tudi predsednika in zato ZVU želi, da bi ostal še naprej predsednik. Isto velja tudi za druge člane Narodno osvobodilnega odbora. —

Predsednik mu je na to odgovoril takole: — Ne morem ostati na tem mestu, ker me je izvolilo ljudstvo in ker za to odgovarjam samo njemu. Za ostale člane vam ne morem podati nikake izjave, ker ne vem, v koliko se bodo z novimi ukrepi in določbami strinjali. Mi pač povsod zastopamo načelo samoodločbe. —

Nato je častnik izročil predsedniku za vsakega člana odbora po eno tiskovino in postavil kot rok za odločitev 12. september. Zahteval je, da ostanejo v uradu vši arhivi, zapisniki, dokumenti, pohištvo in tako dalje.

* * *

V Gorici je guverner ZVU za goriško okrožje sklical člane okrožnega izvršnega odbora za Goriško in vsem izročil razrešnico ter se zahvalil za vso dobo njihove delavnosti.

Nato je izjavil, da je prišel tisti čas, ko je treba izvesti določbo splošnega ukaza, št. 11, zavezniške vojaške uprave. «To delo», je dejal, «narekujejo visoke politične naloge, da se uvede tudi na tem ozemlju enak sistem civilne uprave, kakršnega ima ZVU v vsej Italiji.

Predstavnik ZVU je obžaloval, ker ljudstvo ni sprejelo odloka, št. 11, in začelo sodelovati z ZVU na podlagi tega odloka. To je vredno obžalovanja tem bolj, ker so se vsi člani pokazali kot zelo požrtvovalne.

Ob koncu je gospod guverner dejal, da še vedno pričakuje od ljudske oblasti nasvetov, pomoči in sporazuma za dobro sodelovanje.

* * *

V Bovcu je pozval zavezniški guverner vse člane odbora na sestanek.

Po pozdravu je predložil prisotnim odbornikom tiskovine, za odpust iz javne službe. Ker je bil na tiskovini še izražen dvom, da ljudstvo odklanja sodelovanje z ZVU, je član okrajnega odbora guvernerju razložil, da je odbor izvolilo ljudstvo in da ga zato lahko odstavlja samo ljudstvo. Odbor odgovarja za svoje delo ljudstvu, ki ga lahko odstavi in zahteva nove volitve. Poseg neke tretje osebe v to pa je nasilje.

Gospod guverner je odgovoril, da on ne odgovarja za to in da dela le tisto, za kar je prejel ukaz od višjih.

Toda odborniki niso odnehali.

— Dobro se spominjate, gospod guverner, kako ste nas pozivali leta 1941. in 1942. v oboroženo odpor proti okupatorju. Govorili ste, da bodo narodi, ki bodo v borbi sodelovali na strani zaveznikov, sami odločali o svoji usodi. Govorili ste o samoodločbi narodov s pravico do odcepitve v Atlantski karti. Mi smo se borili že v prvi svetovni vojni, ko so nam metali letake, s katerimi so oznanjali 14 Wilsonovih točk, med katerimi je bila navedena tudi samoodločba narodov. Čeprav smo bili prevarani leta 1918., smo šli ponovno v borbo in danes dobro vemo, da leto 1945. ni leto 1918. Če bi bilo potrebno, gospod guverner, se bomo za svojo svobodo, za pravico samoodločbe, ponovno borili. —

Gospod guverner jih je poskušal pomiriti. — Ne kregajte se in ne razburjajte se, ljudje božji. Imam ukaz od višje oblasti. Preko tega ne morem. — In vprašal jih je še, če so pripravljeni še nadalje sodelovati na podlagi ukaza, št. 11.

Odgovorili so mu, da jih odstavlja in postavlja ljudstvo, zato ne morejo biti postavljeni na podlagi ukaza, ki daje videz diktature.

Gospod guverner je na to predložil zbranim odbornikom listine v podpis, s katerimi bi potrdili, da so ukaz prebrali ter da nočejo sodelovati v novo postavljeni upravi.

Odbornikom se ta uradni postopek ni zdel prav nič potreben in so podpis odklonili.

Gospod guverner jih je pozval, naj si podajo roke. Odborniki so to svojemu zavezniku prav radi storili.

Nato je gospod guverner dejal: «Ѳ. K.» («o—kej») in ves zadovoljen odšel.

* * *

Podobni dogodki so se pripetili po vseh krajih primorske zemlje, ki spada v cono A.

Povsod je ljudstvo enako odgovorilo prvič, drugič — in petič, če so spraševali, ali so pripravljeni na sodelovanje v ZVU.

To je ljudi zelo ogorčilo. V vseh krajih cone A, — v vlakih, tramvajih, gostilnah —, povsod slišiš ljudi, ki govore o teh zadnjih dogodkih. Besede, ki jih mimo grede ujamem: «Naše žrtve, Wilsonovih 14 točk, Atlantska karta, obljube londonskega radija», itd., povedo dovolj jasno, kako ljudje mislijo.

Dopisnik iz Bovca je napisal: «Veste, tovariši, pri nas sprašujejo ljudje, ali naj gremo še enkrat v gozd.»

V gozd? Ne, to se ne sme zgoditi! Tudi ljudstvo tega noče. Potrebne bi pa bile nove uredbe, s katerimi bo ljudstvo zadovoljno, ki bodo pomirile ljudi, ki bodo ljudstvu zagotovile lepšo bodočnost. Take «uredbe» nam lahko da edino Titova Jugoslavija, kjer si vlada ljudstvo samo.

Takrat pa, ko se bo to zgodilo, bo tudi primorsko ljudstvo v coni A reklo: «O—kej!»

Agrarna reforma na Madžarskem

Budimpešta, 12. Tass. — V Budimpešti je bil kongres kmetov, ki so prejeli zemljo na podlagi zemljiške reforme. Kot poroča časopis «Kiszujszag», je poročal na kongresu voditelj narodne kmečke stranke Peter Verez, ki je opisal v podrobnosti rezultate zemljiške reforme.

Izjavil je, da je bilo v celoti zaplenjenih 59546 posestev, ki imajo 3,982.000 holdov (hold = 0,57 ha). Posestva so bila zaplenjena brez odškodnine. Od 661.000 potrebnih kmetov je dobilo zemljo 504.056 kmetov, 177.790 od teh je poljedelskih delavcev, 73.137 poljedelcev, 3.380 kmetov, ki imajo srednje velika posestva, 22.034 majhnih kmetov in 15.165 kmečkih obrtnikov. 124.501 oseb od 290.000 oseb, ki so se potegovale za zemljišča, je dobilo zemljišče za graditev hiš.

Poljedelski minister Nazy Imre je govoril na kongresu in navajal podatke o razdelitvi in uporabi poljedelskih posojil, ki jih bo dala država.

Proglas Ljudske fronte Jugoslavije za volitve v ustavodajno skupščino:

Dosledni v boju, napredni v zgraditvi nove domovine

Ljudska fronta je ustvarila temelje nove državne skupnosti

Beograd, 12. Tanjug. — Pred štirimi in pol leti, ko mnogi ljudje v svetu niso niti zahtevali, niti pričakovali, so se jugoslovanski narodi postavili pred najstrašnejšega osvojevalca in so s svojimi telesi branili demokracijo in civilizacijo. Izdani, pregaženi, zasedeni in razdeljeni so se dvignili k orožju, se borili z najstrašnejšim vojnim strojem, ga lomili in s tem dali veliki doprinos k splošnemu boju zavezniških narodov za zmago nad fašizmom. Danes, prav v času, ko se končuje šestletna druga svetovna vojna, ko je komaj umolknilo zadnje ubijalno orožje, podvzemajo najvažnejši korak v zgraditvi svoje obnovljene države: sklicujejo Ustavodajno skupščino. S tem potrjujejo, da njihov osvobodilni boj v vojni ni bil zaman, temveč, da je danes temelj mirne zgraditve nove narodne države.

Nova narodna država je bila zgrajena v ognju boja

Nemško-fašistični sovražnik je razbil Jugoslavijo na kose in napravil vse, da bi se njeni deli nikdar ne združili, da bi se naši narodi modsebojno iztrebili, naše pokrajine opustošile, vse premoženje naše dežele uničilo. Toda jugoslovanski narodi so s svojim bojem dokazali, da hočejo in da morejo živeti v skupnosti, da ima njihova država Jugoslavija svojo upravičenost in zgodovinsko vlogo na jugovzhodu Evrope. Dali so neštevilne žrtve, pretrpeli največje trpljenje, vzdržali številne sovražne ofenzive, goloroki, lačni, goli in bosi. Zapuščeni od oblastnikov, oslabljeni po svojih izrodkih in izdajalcih, so jugoslovanski narodi pod vodstvom svojih najboljših sinov, ki so bili kruto preganjani v stari državi, obranili in prerodili ne samo duh svoje enotnosti, temveč tudi samo državno celoto. Pridobili so Jugoslaviji eno najlepših mest med narodi. Jugoslavija in Tito sta bili besedi, kateri so svobodoljubni ljudje vsega sveta z ljubeznijo ponavljali.

Naša zvestoba zaveznikom in vdanost Sovjetski zvezi sta postali primer vsem v svetu. V ognju boja smo gradili novo narodno državo, gradili novo narodno oblast, ustvarjali tako državno ureditev, ki je povzročila, da se tisti deli naših narodov, ki so ostali pod tujcem, smatrajo za neločljiv del Jugoslavije. Razen tega vidijo sosedni narodi v Jugoslaviji prijatelja in zvestega tovariša v boju proti fašizmu, vzor, kako se je treba boriti za svobodo in graditi resnično demokracijo. Ko je še trajal krvavi boj z okupatorjem in njegovimi izdajalskimi pomagači, smo postavili temelje novi državni organizaciji. Z bojem naroda ustvarjena federativna ureditev namesto centralizma je omogočila našim narodom: Srbom, Hrvatom, Slovencem, Makedoncem in Črnogorcem, da se počutijo svobodne in enakopravne v svoji skupni domovini.

Enakopravnost jugoslovanskih narodov

Enakopravnost naših narodov je postala temelj njihovega nerazrušljivega bratstva in enotnosti. Oblasti so volilne in ljudstvo samo odloča o vsem. Ustvarili smo narodno osvobodilno vojsko, ki je kasneje zrasla v Jugoslovansko armado, močnega čuvarja naše varnosti, jamstvo za našo mirno izgraditev in varno oporo svetovnega miru in varnosti pred napadalci. Na vsakem koraku osvobojene dežele smo obnavljali gospodarstvo, gradili, kar je bilo razrušenega, pomagali ljudstvu, da se znajde na ruševinah.

Danes ustvarjamo gospodarstvo, ki bo naše delovne množice obvaro. valo pred izmozgavanjem sebičnih izkoriščevalcev. Zagotovljena je osebna varnost in javni red, vzpostavljene so državne ustanove in organi oblasti.

Prijateljstvo s svobodoljubnimi narodi

V veliki skupnosti svobodoljubnih, združenih narodov stojimo kot sodelavci, pripravljeni na vsako skupno delo v korist splošnega miru in prijateljskega sodelovanja, kakor smo v vojni napravili vse za skupno zmago. Vzdrževanje in nadaljnji razvoj prijateljskih zvez in sodelovanje z našimi velikimi zavezniki, Veliko Britanijo in Združenimi državami, s Francijo, s katero nas vežejo i tradicije, i skupni interesi, predstavlja našo stalno težnjo. Krono naše zunanje politike predstavlja krepka bratska zveza, prijateljstvo in sodelovanje s Sovjetsko Rusijo, ki je bilo skovano v tesni, skupni borbi.

Velike uspehe smo dosegli v tej bratski zvezi v času vojne in v končni zmagi, kakor jih tudi sedaj dosegamo v naši mirni izgraditvi. Z vsemi slovanskimi narodi smo razvili bratske odnošaje, kakor smo tudi z vsemi sosednimi narodi razvili globoke prijateljske odnošaje, posebno še z bratskim bolgarskim narodom.

Uresničenje ljudske oblasti

Nova narodna Jugoslavija je postala steber miru v tem delu Evrope, narodnostne manjšine so uživale v naši deželi vse pravice. Naši narodi so enakopravni in uživajo polno svobodo, da odločajo o svoji usodi. Šest federalnih enot nove Jugoslavije ima svoje vlade in delajo v popolnem soglasju z zvezno vlado, ki podpira in vzporeja njihove napore. Žene so dobile iste pravice kakor moški in v polni meri sodelujejo v političnem, družabnem in gospodarskem življenju. Mladina je v največjem poletu, srečna, da more v svobodi vložiti vse svoje sile za obnovo in izgraditev domovine. Ljudske množice, ki so bile v stari Jugoslaviji skoraj brez vseh pravic in izkoriščane, sedaj prvič in v polni meri sodelujejo pri izbiri in nadzorstvu svojih oblasti, one so uresničile svojo ljudsko oblast. Velike protifašistične organizacije združujejo, kakor še nikdar nismo videli, vse tiste, ki jih vežejo skupne lastnosti in iste težnje — protifašistična fronta žena Jugoslavije, Združena zveza protifašistične mladine Jugoslavije, Združeni sindikati delavcev in nameščencev. Vsaka izmed teh množičnih ljudskih organizacij tvori danes dele ljudskega življenja, ki razvijajo veliko stvariteljsko delavnost.

Ustvarja se močno zadružništvo, poljedelsko in obrtniško, kakor tudi delavsko, nameščensko in uradniško, ki zajema vedno nove predele in vedno številnejše ljudske množice.

Demokratične pravice ljudstva

Narodna fronta Jugoslavije je krona vseh naporov organiziranja in združevanja :to je enotna zveza narodnih front vseh naših dežel, najmočnejša politične organizacije Jugoslavije, ena največjih in najmočnejših tvorb te vrste v svetu. Po njeni zaslugi ni bilo v naši deželi v najtežjem času nobene anarhije in kaosa. Prebrodili smo najtežje krize in pomanjkanje, odbili vse zavratne udarce, zavrnili vse klevete.

Zakoni, ki jih je izdal protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije in začasna narodna skupščina, kažejo zaupanje, ki ga ima nova Jugoslavija sama v sebe. Volilno telo je danes trikrat večje kakor pred vojne. Pravico glasovanjo so dobile vse žene, mladina nad 18. letom, naša vojska in borci jugoslovanske armade brez ozira na starost. Agrarna reforma je ogromno povečala število lastnikov zemlje, daje zemlje takoj v popolno lastnino tistim, ki je nimajo ali jo imajo premalo. Volitve se vrše tako, da prihaja do izraza popolna volja naroda. Razširjena je delavnost vojnih in drugih narodnih sodišč, ki so vsa izvoljena in nadzirana od ljudstva in ki jih more ljudstvo vsak trenutek izmenjati.

Tisk je osvobojen vsake cenzure, kavcije ali odobritve. Društva, tako politična kakor kulturna in gospodarska, se morejo snovati povsem slobodno. Ljudstvo in država sta zaščitena pred zločinom izdajalcev in pustolovcev. Zmagan je denarni kaos, ki ga je ustvaril okupator, uredili smo državne finance, ustvarili svoj denar, snuje se promet z inozemstvom. Izdani so zakoni, ki ščitijo uradnike, delavce in nameščence.

Ustava nove Jugoslavije

Pred vsemi državami, ki se obnavljajo in ustvarjajo, bo dobila Jugoslavija prva svojo ustavo. Narodna skupščina, ki bo izdala ustavo, bo suverena v svojih pravicah in povsem neomejena v svojem delu. Ljudstvo bo izvolilo zvezno skupščino s splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem s kroglicami in bo zahtevalo od svojih odposlancev, kako naj upravljajo državo. Vsak volilec ima svoj glas, naj bo bogat ali siromašen, star ali mlad, solan ali neuk; pravico do takšne enakosti smo si priborili v narodnem osvobodilnem boju; pravico do enakosti in enakopravnosti so si s svojo borbo priborili vsi naši narodi in vse federalne enote. Zato bo poleg zvezne skupščine zasedala in polnopravno odločala tudi skupščina narodov, v kateri bo imela vsaka federalna enota isto število poslancev. Ustavodajna skupščina je enotna, kjer imata njena dva doma skupno predsedništvo in se sestajata, da skupno proglasita ustavo nove Jugoslavije. Ustavodajna skupščina mora sama odločiti, kaj in do kam bo delala kot takšna in kdaj se bo pretvorila v redno zakonodajno skupščino. Ona nima nikogar nad seboj, ona je vrhovni organ zvezne državne oblasti.

Narodna fronta želi, naj bodo izvoljeni v ustavodajno skupščino najboljši narodni predstavniki in naj izda ona suverene odloke o vseh vprašanjih kakor tudi o obliki vladavine v novi Jugoslaviji. Narodna fronta Jugoslavije smatra za svojo pravico in dolžnost nasproti narodom naše dežele, da predlaga v volilnem boju, naj bo bodoča Jugoslavija republika.

Naši narodi naj v miru potrde odločitev, ki so jo zahtevali naši borci v osvobodilnem boju. Monarhija je služila razcepljenju in teptanju, diktatura kralja Aleksandra je spravila deželo v katasrofo, v najtežjem narodnem boju 1941. leta pa je monarhija služila Nediču in Draži Mihajloviču za zavajanje narodov in voditev izdajalskega, bratomornega boja. Okrog kralja in monarhije se še danes zbirajo vsi sovražniki naših narodov — Dražinovci, ustaši, Maček, Nedičevci, belogardijci in vsi tisti, ki kujejo zaroto proti svobodi naših narodov in neodvisnosti naše dežele. Brez republikanske oblike vladavine ni prave ljudske države, ni svobode, ni demokracije, zlasti v naših razmerah, kjer je bil dvor vedno ležlo izdajstva, nasilja in korupcije.

Takšni politični obliki odgovarja tudi družbena vsebina, ki jamči ljudstvu pravico do dela in odmora, socialno zaščito za vse življenje in človeško dostojanstvo.

Zveza naprednih sil

Tudi gospodarska struktura mora odgovarjati federativni ureditvi, demokratičnim ustanovam in republikanski obliki vladavine: Močen državni sektor, vsestransko trdno organizirano zadružništvo, privatna lastnina in svobodna iniciativa povsod, kjer služijo potrebam in interesom ljudstva. Kmetje, delavci in narodno izobraženstvo so to temelji naše državne skupnosti in glede na njihove interese se mora voditi celokupna državna politika. Če je Jugoslavija zveza naših narodov in dežel, je Ljudska fronta Jugoslavije zveza vseh naprednih demokratičnih in borbenih sil, ki so ustvarile in ki danes urejujejo, dvigajo in boljšajo novo državo. Politične stranke in skupine, protifašistične organizacije, vidni in skromni posamezniki, ki ljubijo svobodo in socialno pravico, vsi stopajo pred narode Jugoslavije kot enotna politična organizacija s svojim programom in predlogi za našo srečnejšo bodočnost.

Za nosilca svoje zvezne liste postavlja Ljudska fronta svojega predsednika, ljudskega junaka, organizatorja in vrhovnega poveljnika našega narodno osvobodilnega boja, maršala Jugoslavije, predsednika zvezne vlade in ministra narodne obrambe, najzaslužnejšega sina domovine, Josipa Broza-Tita.

Na deželne liste za skupščino narodov bomo postavili najzaslužnejše in najsposobnejše borce iz vojne in miru, delavce pri orjaškem delu naše narodne in državne obnove in izgraditve. Za okrajne kandidate bomo vzeli hrabre in poštene stvaritelje, predstavnike vseh strank v Ljudski fronti Jugoslavije, može iz vseh družabnih slojev, vseh poklicev, vseh narodnosti in veroizpovedi.

Tito je pooseblјenje naše enotnosti in našega bratstva, naše sloge in odločnosti, da hočemo živeti v ljubezni in graditi v miru. To bodo za svoje volilne edinice tudi vsi ostali kandidati na listah Ljudske fronte. Možje in žene, ki tvorijo Ljudsko fronto Jugoslavije, so se predolgo in pretežko borili za to, da pridejo do besede, da ne bi znali ceniti svobode volilnega boja in volitev samih.

Ljudska fronta je pooseblјenje ljudstva

Vsak ima možnost, da kandidira in zahteva ljudsko zaupanje. Iz volilnih spiskov so izključeni samo tisti, za katere je ugotovljeno, da so bili voditelji in organizatorji sodelovanja z okupatorjem, da so organizirali borbo proti svojemu ljudstvu. Vsi drugi naj svobodno izrazijo svojo voljo. Vrednost narodne oblasti je še bolj v tem, kar lahko in kar bo prinesla, ker je v rokah ljudstva kot pa v tem, kar je mogla storiti še v razvoju. To je vsemočno orožje v rokah ljudstva. Naj spremeni vse, kar ni dobro, naj kaznuje krivce, naj odstrani nesposobne, naj postavi naprej najvrednejše! Prvikrat v zgodovini imajo naši narodi nakovalo in kladivo. Naj si izkujejo svojo srečno bodočnost. Nič ni lažjega kot ustanoviti opozicionalne liste glede na sedanji volilni zakon, razdelitev mandatov pa je takšna, da ne bodo propadli niti glasovi za najslabše liste. Glasovanje je popolnoma tajno, glejte torej priliko, da ga izkoristijo volilci v večjem številu in bolj svobodno kot kdajkoli. Nikoli ni neka politična formacija stopila pred ljudstvo tako mirno in spokojno, kot dela to danes Ljudska fronta Jugoslavije. Čuti, da je v njej pooseblјeno vse ljudstvo in da stopa na volitvah za ustavodajno skupščino pred samo sebe.

Polet in navdušenje

Jugoslovanski narodi so storili za svoje zaveznike med vojno več kot je kdorkoli mogel od njih zahtevati. Svojo porušeno deželo smo obnavljali in jo obnavljamo s hitrostjo in samostojno, kar vsi občudujejo. Urejujemo državo, uresničujemo reformo, uvajamo novosti, preobražamo vse življenje, gotovo in zaupno, v poletu in navdušenju in z vedno novimi silami. Zavedno izpolnjujemo dolžnosti in obveznosti do ljudstva in dežele in z rezultati, ki smo jih dosegli pod najtežjimi pogoji, gledamo s popolnim zaupanjem v bodočnost, prepričani o zavesti naših narodov.

Volitev najboljših

Izpolnili smo vse obljube, dane našim zaveznikom, postopali smo po vseh njihovih nasvetih. Ustavodajna skupščina nam bo pomagala, da bomo stopali še bolj močni in še z večjim ugledom na mirovno konferenco in da bomo postavili upravičene zahteve za priključitev odtrganih delov našega ljudstva, za reparacije, ki nam pripadajo, proti vojnim zločincem, ki so nas uničevali. Ustavodajna skupščina bo izdelala novo ustavo, ki bo kronala zmage in uspehe borbe naših narodov za resnično demokracijo, nacionalno svobodo in enakopravnost.

Da bi bila moč in ugled ustavodajne skupščine čim večja in da bi bila vredna naše veličastne borbe v vojni, kandidirajmo najboljše in izvolimo najboljše med njimi! Vsi na volitve za ustavodajno skupščino! Glasujte za zvezno listo Ljudske fronte, liste maršala Tita! Glasujte za pokrajinske liste Ljudske fronte Jugoslavije! Volite najborbenejše, najbolj poštene in najsposobnejše! Živel nosilec zvezne liste Ljudske fronte Jugoslavije, maršal Tito! Živelo bratstvo in enotnost enakopravnih narodov Jugoslavije! V borbo za demokratično federativno republiko Jugoslavijo!

Izvršni odbor
Ljudske fronte Jugoslavije

Konferenca petih v Londonu

London, 12. Reuter. — Izjava britanskega zunanjega ministra, ki je bila objavljena sinoči, pravi, da je svet zunanjih ministrov na svojem prvem sestanku sklenil, da bo najprej razpravljal o vprašanjih, ki jih je svetu prepustila potsdamska konferenca.

Ta vprašanja so načrt mirovnih pogodb z Italijo, Madžarsko, Rumunijo, Bolgarijo in Finsko, ter predlogi glede teritorialnih vprašanj ki so nastala v Evropi po zaključku vojne. To je berlinska konferenca označila kot svetovno «neposredno važno nalogo».

Dnevni red prvega sestanka je ostal odprt, tako da bi mogla biti dodana tudi druga vprašanja v toku posvetovanj.

Današnjemu sestanku je predsedoval britanski zunanji minister Bevin. Sklenjeno je bilo, da bo na vsakem sestanku predsedoval drug zunanji minister po vrstnem redu. Na prihodnjem sestanku bo predsedoval Molotov.

Sklenjeno je bilo, da bo izdano poročilo ob vsakem primeru, ko bo konferenca sprejela kak dokončni sklep.

Sovjetsko mnenje v zvezi s konferenco zunanjih ministrov

Moskva, 12. Reuter. — Dopisnik «Timesa» poroča, da je mnenje, ki prevladuje pri Rusih v zvezi s konferenco zunanjih ministrov v Londonu, naslednje:

«Mnogo lažje bo zagotoviti ta izgrajeni mir, kakor tisti, ki je nastal po konferenci po prvi svetovni vojni, iz katere je bila Rusija izključena, ker nosi Sovjetska zveza tisti del odgovornosti za svetovne zadeve, ki so v skladu z njenim deležem pri zmagi».

Dopisnik «Timesa» dalje piše: «V Moskvi menijo, da je izključitev Sovjetske zveze od evropskih zadev bila glavni vzrok za nestabilnost in zmedo v vzhodni in jugovzhodni Evropi, in končno eden glavnih vzrokov vojne. Če Rusi kažejo prizadetost zaradi politične delavnosti oseb, za katere smatrajo, da je bilo njihovo stališče do Moskve v preteklosti dvomljivo, je to zaradi tega, ker niso pozabili let, ko so skoraj v vsaki prestolnici od Baltskega do Egejskega morja protisovjetski elementi vodili politično pozornico. Nesporazum glede Rumunijo — ta kamenček spotike v ruskih odnošajih z Veliko Britanijo in Ameriko — ne smatrajo v Moskvi za znak kakih temeljnih razlik bodisi koristi ali politike. Nasprotno, kakor se zdi, so diplomatski odnošaji med tremi celesilami boljši, kot kdaj prej.

Jugoslovanske zahteve na konferenci

London, 12. Reuter. — Vodilni člani jugoslovanske vlade so pripravljajo v Beogradu, da bodo z letalom odpotovali v London na posvetovanja z zunanjimi ministri velike petorice, ko bo prišla na dnevni red mirovna pogodba z Italijo, kot pravijo tukajšnji jugoslovanski krogi.

«Naše orožje je popolnoma pripravljeno — tokrat z dokumenti, ki dokazujejo upravičenost naših zahtev», pravijo londonski Jugoslovani. Tukaj čisto določno pričakujejo, da ne bo trajalo dolgo, ko bo poslano v Beograd povabilo na konferenco.

Kot se izve v Londonu, obsegajo jugoslovanske zahteve štiri točke: reparacije, izročitev vojnih zločincev, priključitev ozemlja, ki ga je Italija odvzela jugoslovanskemu ljudstvu, kot sta Trst in Julijska Krajina in povrnitev jugoslovanske imovine, ki je bila odpeljana v Italijo.

Razkošno življenje nemških teroristov v Španiji

New York, 12. Tass. — «New York Times» poroča iz Madrida, da živijo nemški diplomati, vohuni in teroristi še nadalje zelo razkošno v Španiji in da uživajo polno svobodo ali pa so samo navidezno internirani. Kako izgleda «internacija» v resnici, lahko sodimo po dejstvu, da živi izmed tristo nacističnih vohunov, ki se nahajajo na spisku, sestavljenem od zastopnikov zavezniških sil, približno 50 «internirancev» v letoviščih v vilah, drugih 25 pa je stopilo v «prostovoljno internacijo».

List navaja mnogo proslulih hitlerjevcev, ki prebivajo v Španiji. Med njimi se nahaja prejšnji letalski ataše, ki sedaj gradi na svojem posestvu plavalni bazen in očividno ne namerava kmalu zapustiti Španije. Prejšnji nemški letalski ataše se nesramo smeje onim, ki govore o skorajšnjem izgonu nacistov iz Španije. Mornariški ataše Mayer Denner, vojaški ataše Dürr in strokovnjak za ladjedelstvo Pauckner še tudi niso bili internirani.

Nemški poslaniški svetnik je prispel v Madrid, da bi «vse pripravil za družabno sezono». Mnogi hitlerjevci se skrivajo v španskih prometnih in industrijskih podjetjih, kakor tudi v laboratorijih pod krinko mehanikov in inženirjev.

Nezaposleni hitlerjevci, dodaja list, sprejemajo mesečne podpore iz strankinih fondov. Odkrito terorizirajo protifašistične Nemce.

Nacistična Španija, zaključuje list, predstavlja reorganizacijsko središče za naciste.

Čestitke maršalu Titu k visokemu odlikovanju

Beograd, 12. — Včeraj je bila seja predsedništva začasne narodne skupščine. Pred pristopom k dnevnemu redu je naslovil dr. Ivan Ribar v imenu predsedništva začasne Narodne skupščine čestitko na maršala Tita k visokemu odlikovanju predsedstva Vrhovnega Sovjeta ZSSR z «Redom zmage».

«S tem visokim odlikovanjem je odlikovan maršal Jugoslavije Josip Broz Tito in njegovo vešče vojno mojsterstvo, njegovo genialno vodstvo naše narodno osvobodilne vojske, partizanskih odredov in Jugoslovanske armade, se tem pa so hkrati odlikovani vsi generali, politični voditelji, vsi častniki, vsi borci, vse naše vojske, vsi naši narodi, ker je v maršalu Jugoslavije Josipu Brozu Titu pooseblјena zmaga naših narodov, pooseblјena naša svoboda. Od srca čestitamo», je dejal dr. Ivan Ribar, «našemu dragemu maršalu, predsedniku ministrskega sveta in ministru narodne obrambe, Josipu Brozu Titu k temu visokmu odlikovanju».

Fašistični teror v Slovenski Benečiji se stopnjuje

Vsem zavednim kmetom v Kravarju so domači teroristi ta teden napadli hiše, jim s težkim kamenjem razbili skoraj vso opeko na stiehah in vse šipe na oknih. Kmetje sami so si morali iskati zavetja v kleteh ali pa so se tiščali v kakšnem kotičku, a kamenje, cele skale, pa je letelo v hišo od vseh koncev in krajev. Napadli so kmete samo zato, ker so pomagali partizanom in so sedaj preglasno izražali željo po priključitvi Slovenske Benečije k Titovi Jugoslaviji.

Inspiratorji in kolovodje vseh podobnih izgredov s pomočjo župnika Jakulina, ki se je izrazil, da je Bog neumen, ker je dopustil zmago zavezniškemu orožju, je štiriperesna deteljica znanih fašistov: Terlicher Lorenzo, Sidaro Luciano, Gavioli Romano in Anacleto Giavotto - San Marco.

O Giavottu-S. Marcu je dejal znani tolmač pri nemški komandi v Čedadu februarja 1945. nekemu tovarišu: V Benečiji imate zelo aktivnega in od Nemcev plačanega izdajalca, ki se podpisuje Giovotto-San Marco.

Ista četvorica je začela terorizirati že 1943. leta, ko so z grožnjami prisiljevali beneške Slovence, da morajo pristopiti k «Difesa territoriale», katero so Nemci prehranjevali in oboroževali proti partizanom. Isti fašistični izdajalci in prodanci terorizirajo še danes zavedno ljudstvo in še danes vodijo plačane, organizirane, oborožene tolpe.

Znano je tudi, da je capo bande Giavotto-San Marco razdelil znatno denarno vsoto svojim tolovajem, preden so šli na lov za beneškim ljudstvom. Preje so tega človeka in njegove plačevali Nemci, ni pa še znano, kdo ga danes?

Grozen je teror, ki ga izvajajo plačanci Giavottovega kova, ki groze na vse načine domačim antifašistom, sedaj tudi z njihovim listom «Tricolora», češ, da so že spravili na varno marsikaterega, med zadnjimi tovariša Marjana Zdravljiča; počasi pa bodo prišli na vrsto vsi.

Dne 2.9.1945. j bil v Čepletiščih vaški shod. Tja se je natepla tudi bratovščina ozopovcev iz Dreke in Maserov. Po gostilnah so blatili in sramotili partizane in maršala Tita. Sekli Natal iz Maserov se je pred Perucovo gostilno izrazil: «Če bi nas zavezniške enote razorožile le dva dni kasneje, bi izropali še Livek in okoliške vasi». Pred Zefucovo gostilno je ozopovec Kudrič Anton iz Maserov napadel 45 letnega Faletič Alojzija, ki je mirno pil polič vina in ga med kričanjem drugih ozopovcev: «Ubijte ga, ubijte ga!» močno pretepel.

Dne 2.9.1945. je ozopovec Krajnik iz Dreke napadel tov. Faletiča Leopolda, ki se je vračal iz zbora volilcev iz Čepletišč. Ko ga je pretepel in mu pri tem izbil zob,

Sodna razprava s „srečnim“ koncem

V ponedeljek ob 9. zjutraj se je razprava pred izrednim porotnim sodiščem v Trstu nadaljevala. Pred sodni zbor, kateremu je predsedoval gosp. Thermes z ljudskim sodniki Vrabcem, Karisom, Pertotom, dr. Gustalom, je stopil tokrat Vindusso Antonio.

Obtožnica mu je očitala, da je po 8. septembru 1943. sodeloval z nacifašisti kot podtajnik pokrajinske zveze fašistične republikanske stranke. Dalje, da je bil komandant 58. legije sv. Justa in «črne brigade» Tullio Cividino.

Resničnost trditve obtožnice, da je bil g. Vindusso tajnik, je potrjeval akt, ki je nosil Vindussijev podpis.

Gospod predsednik je vprašal obtoženca, ali je bil v resnici tajnik pokrajinske zveze fašistične republikanske stranke.

Vindusso je seveda — kakor smo pričakovali — zatrdil, da ni bil tajnik. Takrat pa, ko je akt podpisal, je to storil v hipu duševne odsotnosti ozir. zmedenosti. Povedal je tudi, da so bili voditelji pokrajinske zveze fašistične republikanske stranke dr. Giovine, dr. Zolli in Utimperghe. On je takrat — kot se spominja — je nadomeščal fašista Utimpergho in se to le sedem dni. Potem je svoje mesto — kot pravi — zapustil, ker se ni strinjal s programom omenjenih fašistov.

Na ta način je postopal skoraj kot protifasist.

G. predsednik ga je nato vprašal, ali je bil morda komandant «črnih brigad» 58. legije cv. Justa in brigade Tullio Cividino, česar ga dolži mnogo ljudi.

Vidusso je odkimal z glavo in odločno zanikal. — To ni bil nikoli, pa naj obtožnica govori in dokazuje, kar hoče!

Priče — katerih nismo poznali — so pritrdile vsem Vidussijevim izjavam. Na ta način je bilo ugotovljeno, da je g. Vidusso čist in brez madežev.

Drugače pa je mislil javni tožilec.

Predno je predlagal kazen, se je mogoče spomnil, da sta bila pred nekaj dnevi obsojena dva fašista, ki prav zaprav nista bila tako visoka fašistična «fukcionarja», kot g. Vidusso, pa sta dobila vseeno eden deset, drugi petnajst let ječe.

Toda kljub temu je predlagal le deset let ječe.

Besedo je imel nato obtožencev branilec g. advokat Kezich, ki je depal, da v petih ali sedmih dneh obtoženec sploh ni imel «časa» aktivno sodelovati z okupatorjem in da ne more biti kriv, ker je zapustil svoja sodelavca še pred ustanovitvijo italijanske socialistične republike. Potem takem ni obtoženec zakrivil ničesar. Zagovarjal je potrebo, da se obtoženec oprosti krivde in kazni.

Izredno porotno sodišče se je umaknilo na kratek posvet.

Ko se je vrnilo, je izreklo oprostitev obtoženca vsake kazni in odredilo takojšen izpust g. Vidussija.

Nekateri gospodje in gospe med prisotnim občinstvom so veselo zaploskali z rokami. Drugi, katerih pa je bilo manj, ker je prišlo na razpravo, veliko prijateljev gospoda Vidussoja, pa so vzklikali: «Mar je to epuracijsko sodišče?» Gospodje porotniki pa jih najbrže niso slišali in so podali g. o tožencu roko. Prav tako so se vsi rokovali z obtoženčevim branilcem.

Ko je g. Vidusso odhajal se je smejalo sonce. Ozračje je bilo mirno, le tu pa tam je zapihljala sapica z morja.

G. Vidusso ni mogel verjeti, da je svoboden. Ni mogel in ni mogel. Tudi danes še ne more verjeti.

Toda — tudi mi ne moremo verjeti!

Ogabne laži

Umazana protijugoslovanska propaganda se načrtno poslužuje najbolj podlih laži. Dovolj zgovoren je naslednji primer:

Sin Markovčičeve matere iz Trsta je bil od razpada Italije interniran v Nemčiji. Nobenega glasu ni bilo o njem. Razumljivo je, da je skrbna mati vsepovsod poizvedovala o njem. Tudi italijanske vojake, ki so se preko Trsta vračali v domovino, je spraševala. Ti so ji pa odgovorili, da se njen sin nahaja v Beogradu pri delavski četi. Neka ženska je pozneje celo dejala: «Videla sem vašega sina, pošilja lepe pozdrave vsej druzini, nima čevljev in obleke in le prav malo kruha. Sedaj dela v Borovnici, v kratkem pa bo premeščen v ljubljansko okrožje». Mati je brž pripravila nekaj belega kruha in jajca ter šla iskat svojega sina.

Toda v Borovnici ga ni bilo. Tudi v Ljubljani ni nihče vedel o njem. Toda mati ni obupala. Trikrat je šla v Ljubljano poizvedovat. Ko pa je bila tam tretjič, se je vrnil njen sin, toda ne iz jugoslovanskih delavskih čet, temveč naravnost iz Nemčije, preko Švice, Milana in Verone. Takih in podobnih primerov je precej in vedno več.

Po vlakih, avtobusih in kolodvorih, povsod tam, kjer se pod silo razmer danes zbirajo ljudje od blizu in daleč, povsod tam imajo gotovi plačanci dober teren, da z napačnimi in izmišljenimi vestmi vznemirjajo ljudi. Najobičajnejša tarča teh laži je Jugoslavija. Namen in izvor tega je jasen. Reakcija se ne sramuje niti najpodlejših sredstev in načinov v borbi proti resnično ljudski državi.

Žitni molj in žužek

Z več strani nam prihajajo vprašanja, kako uničiti razne živalice in črvičke, ki se pojavijo v žitni shrambi in naglo uničujejo naš tako dragocen pridelek. Ko se žužek ali molj enkrat zaleže, ga je namreč precej težko odstraniti.

Prvi način uničevanja teh škodljivcev je, da se vreče, do polovice napolnjene z žitom, zložijo v tople krušne peči, ko smo iz njih vzeli kruh. Vročina v peči bo uničila škodljivce. Ta način pa ni priporočljiv za žito, ki ga nameravamo uporabiti za seme, ker vročina res uniči škodljivce, a obenem tudi kali v žitu.

V kmetijstvu se danes splošno rabi ogljikov žveplec (solfuro di carbonio), to je tekočina, ki shlapi, a plin, ki se pri tem razvije, uničuje škodljive živalice. Uporaba ogljikovega žvepleca je sledeča: Žito se spravi v dobro zaprt prostor (kasone, stare škrinje). Tekočina se vlije v škatlico, kateri smo poprej v pokrov zvrtali več luknjic, tako da lahko plin počasi pronica iz nje. Shramba mora biti hermetično zaprta. Žito ostane v shrambi en dan. Ker je plin težji od zraka, se mora postaviti posodica s tekočino vrh žita. Množina ogljikovega žvepleca, ki se pri tem uporabi, je vedno odvisna od prostornine shrambe in množine žita. Ko se odpre žitna shramba, je treba paziti na to, da se odprejo vsa okna, ker je plin škodljiv ljudem in domačim živalim. Obenem je paziti, da se ne približamo z ognjem (n. pr. cigareto), ker se plin vname in je nevarnost da eksplodira.

Dr. Jurišević, agronom

Razdelitev živil za mesec september

Okrajni odsek za prehrano v Gorici javlja, da se je v torek 11. t. m. začelo razdeljevanje sledečih živil:

Testenine in riž: 500 gr. na osebo. Ta količina se bo delila na listke 3. tedna, drugega meseca, sedaj veljavnih štirimesečnih nakaznic Cena testeninam 21.50 lir za kg.; rižu 16.50 lir za kg.

Sočivna moka: 50 gr. na osebo. Moka se bo delila na listek 4. tedna, drugega meseca imenovane nakaznice. Cena 85 lir za kg.

Maščobe (mast): 180 gr. na osebo, listek maščobe 3. tedna imenovane nakaznice. Cena 63 lir za kg.

Sladkor: 500 gr. za otroke od 0-3 let, 250 gr. za otroke od 4-18, 250 gr. nad 65 let. Listek št. 9 osebne nakaznice za živila, ki bodo za razdelitev. Cena 26 lir za kg.

Sir: 10 dkg na osebo se bo dvignil z listkom št. 8, cena 60 lir za kg.

Koncentrirani paradižnik: 25 gr. na osebo, se bodo dvignil z listkom, št. 7, cena 70 lir za kg.

Kondenzirano mleko: 1500 gr. otrokom od 0-3let, ki se bo dvignilo s 15 listki meseca avgusta (od 1.-15.) osebne nakaznice za mleko, cena 140 lir za kg. 750 gr. osebam nad 65 let.

Mleko v prahu: 250 gr. na osebo od 0-3 let. Mleko se bo dvignilo z listkom št. 4 osebne nakaznice za živila, ki bodo določena za razdeljevanje.

Mleko v prahu znamke «Z»: 150 tev. Cena 129 lir za kg.

gr. osebam od 4-65 let, z listkom, št. 6, cena 61.50 lir za kg.

Mleko v prahu znamke «W»: 200 gr. osebam nad 65 let starosti, z listkom, št. 3, cena lir 129 lir za kg.

Zbor v Nabrežini

V soboto, 15. t. m. točno ob 8. uri zvečer bo v dvorani Prosvetnega društva (obrtna šola) zbor volilcev. Na zboru bo odbor poročal o svojem delovanju.

Dolžnost vseh volilcev je, da se vsi n točno udeležijo tega zborovanja.

Potrebujemo enotno fronto delovnega ljudstva

Sindikalno predavanje na Kontovelju

V soboto 8. t. m. se je vršilo v dvorani na Kontovelju sindikalno predavanje o «Sindikalnem gibanju v luči narodno osvobodilne borbe». Predaval je tov. Vojmir.

V svojem referatu je navzočim obrazložil sindikalno gibanje v Slov. Primorju in Trstu ter gibanje v novi demokratični Jugoslaviji. V demokratični federativni Jugoslaviji je sindikalno gibanje tisti temeljni faktor, ki je steber v naši državni obnovi in graditelj boljše bodočnosti delovnega ljudstva našega naroda. Novo sindikalno gibanje, ki je zraslo iz dolge štiriletne krvave borbe, se pa temeljito razlikuje od vsakršnega sindikalnega pokreta, ki je kdajkoli preje obstajal v Jugoslaviji in v predelih Julijske Krajine. Stara reakcionarna sindikalna gibanja, ki so bila le orodje reakcionarnih izkoriščevalcev ljudstva, so morala pod udarcem naprednih sil delovnega ljudstva dati mesto novim silam, novim organizacijam, novemu sindikalnemu pokretu, ki deluje v korist širokih ljudskih množic, v korist nove, iz krvi vzrasle države delovnega ljudstva. Sindikat, ki ni vzrastel iz borbe ljudstva z izkoriščanjem in nečloveškim izžemanjem, ne more predstavljati teženj ljudstva, ki je tekom stoletij prenašalo take krivice, kot so jih prenašali narodi Jugoslavije in pa prav posebno ljudstvo Slov. Primorja. Novo progresivno sindikalno gibanje mora biti ena največjih opor naši narodni oblasti, ki teži na tem, da bi dala državi blagostanje in pa srečnejšo bodočnost svojemu ljudstvu.

Temeljna naloga sindikalnega gibanja ljudskih množic mora biti, da se popravi zgodovinska krivica izžemanja kmečkega ljudstva po srednjeveških metodah, kakor pri kmetih vzhodne Furlanije. Prav zaradi tega moramo danes težiti in posvečati vse svoje sile, da enkrat za vedno združimo vse delovno ljudstvo v mogočno fronto delovnega ljudstva, ki bo porok, da bodo kmetje, delavci in zdrava inteligenca branili skupaj svoje interese pred izžemanjem in krivičnimi zakoni.

Po živahni diskusiji, v katero so posegali navzoči vaščani, se je zborovanje zaključilo z željo navzočih, da se s takšnimi predavanji nadaljuje.

Od tu in tam

Sestanek na žagi

Dne 5. t. m. je kapetan A.G.M. Beatt sklical na Žagi ljudstvo na pomenek glede porušenih hiš. Na vsak način je hotel prepričati navzoče, da ok.NOO niso zmožni rešiti tega vprašanja. Njihova želja je da pridejo na oblast študirani ljudje, ki so vešči dela. Po njegovem izvajanju bi izgledalo, da sedanja ljudska oblast sedi ljudstvu za vratom.

Ljudstvo je ogorčeno protestiralo, češ, da navedbe g. kapetana ne odgovarjajo resnici, da se naša edina prava oblast vedno bolj utrjuje in da je kos vsem svojim nalogam. Res pa je, da zavezniki naše oblasti ovirajo.

Ko jih je kapetan vprašal, zakaj tako govore, so mu odgovorili: Ko ste prišli k nam, smo vas sprejeli s cvetjem in navdušenjem; kasneje pa so nam vojaki trgali naše zastave in zvezde s partizanskih kap. «Sedaj hočete» — so rekli — «odvzeti vse naše demokratske svoboščine. Kako moremo potemtakem sodelovati z vami?

Na to ni g. kapetan odgovoril ničesar.

Odšel je rekoč, da pride še kdaj da se pogovorijo.

Tako misli ljudstvo

Dne 6. t. m. je bil na Srpenici širši sestanek vaščanov, ki se ga je udeležilo okrog 120 oseb. Predsednik krajevnega odbora je pojasnil, da ni vredno sklicevati sestanka, ker ljudje itak ne prihajajo. Rekel je med drugim, da je A.M.G. objavil, da se politični sestanki ne smejo vršiti. Ostali odborniki so mu v brk povedali, da je oportunist in da ljudstvu ne more nihče zabranjevati, da se pogovori o svojih stvareh.

V zaporu - zaradi nasilja

Dne 8. septembra je anglo-ameriška policija v ulici Diaz aretirala tov. Pepico Pežekovo in tov. Chlopris Francesca, ter jim vzela polo s podpisi ljudi za priključitev k demokratski Jugoslaviji. Policija, ki ju je čakala pred vrati neke hiše, ju je obdolžila nasilja napram ljudem. Kljub temu, da je danes prišlo na policijo več družin, ki so izjavile, da sta se tovariša vedla zelo dostojno, prijazno in brez najmanjšega vsiljevanja ju zavezniška policija še vedno drži v zaporu.

Sličice od tu in tam

Dne 6. 9. 1945, na dan proslave bazoviških žrtev, je prispel v trg Kobarid kamion z dvema vojakoma od 133 reg. 34. divizije. Eden od njiju je skočil iz kamiona pred prodajalno našega časopisja in pozval trgovko, naj nemudoma sname z okna zastavo s črnim trakom. Ta dan so visele z vseh hiš zastave s črnim trakom v znak žalosti in spomina bazoviškim žrtvam.

Vojak je dejal: «Tu smo Amerikanci, zakaj razobešate jugoslovanske zastave?»

Trgovka mu je dogovorila: «Vi ste tu kot zavezniki, zemlja pa je in bo slovenska. Danes je spominska svečanost ob obletnici smrtitve štirih protifašistov, ki so pred 15 leti padli kot žrtve fašizma».

Nato sta vojaka odšla.

Dodatki za bolnike

Okrajni odsek za prehrano v Gorici javlja, da stopi takoj v veljavo novo razdeljevanje živil za bolnike.

Ti se bodo morali ravnati po sledečih navodilih:

1.) Ako so dobili nakaznico bolniških dodatkov pred 31. avgustom in ti veljajo tudi po 1. septembru, morajo dvigniti živila tekom tega meseca. Dvignejo naj pri občinskem uradu za prehrano svoje staro zdravniško spričevalo in ga oddajo uradnemu zdravniku za novo potrdilo na podlagi novih določenih količin.

2.) Tudi osebe, ki so dobile bolniške nakaznice po 1. septembru, se morajo ravnati po zgoraj navedenem navodilu.

Opozarjamo: Kdor se ne bo ravnal po določilih točke 1. in 2., bo izgubil vse dodatke.

Imenovana navodila ne pridejo v poštev za nakaznice, izdane otrokom ki so bili pregledani od zaveznikov. Na te se lahko dvignejo tudi dodatki za mesec avgust.

Zdrava kritika pomaga pri delu

Že pred nekaj dnevi smo otvorili rubriko z istim naslovom. Naslov sam pove, kakšni članki bodo objavljeni v rubriki.

Z zdravo kritiko poskušajmo popravljati vse nepravilnosti in pomankljivosti pri svojem delu.

Zato pošiljajte v «Primorski dnevnik» članke s podobno vsebino.

UREDNIŠTVO.

Nepravilna razdelitev hrane

Suša je hudo opustošila naša polja in vinograde. Pridelali smo komaj četrtino tega kot ob drugih letih. Pa še to malo, kar smo pridelali ni takšno, kakršno bi moralo biti. Posebno zaradi vina smo v skrbeh, ker se je nekaterim že pokvarilo, kar se ob letih suše vedno dogaja. Da se prepreči nadaljna škoda, prosimo oblasti, da ne delajo ovir pri prodaji vina v sosednje vasi (Škofije, Milje, itd.)), kjer vina ne pridelajo. Nam je denar nujno potreben za nakup živil, a zraven tega bi se ognili nevarnosti, da se nam vino pokvari.

Pred dnevi je naš krajevni NOO dobil nekaj koruzne moke. Odbor je nameraval to moko razdeliti v glavnem tistim, ki so prav malo ali nič pridelali. Nekateri sebičneži pa, ki imajo vsega dovolj, so zahtevali, da se moka razdeli med vse prebivalstvo, četudi so vedeli, da so med nami revne družine, ki ničesar nimajo in niso ničesar pridelale. Naš odbor je, da se ogne nepotrebni kritiki, prosil na pristojnem mestu v Kopru, naj tam razsodijo glede razdelitve te moke. Tam so z ne baš salomonsko razsodbo odločili, naj se moka enako razdeli med vse prebivalstvo. Torej enako tistim, ki še imajo lansko koruzo in 20 do 30 kvintetov žita letošnjega pridelka, in onim, ki niso ničesar pridelali. Kakor je Koper odločil, tako je bila moka razdeljena.

Mi pa dvomimo, da je bila moka poslana za tiste, ki imajo polne shrambe. Zato prosimo, da se v bodoče upoštevajo v prvi vrsti potrebe najsiromašnejših vaščanov.

Dobra srca

Gojenci pedagoškega tečaja in voditelji v Ravnah pri Št. Petru na Krasu so darovali socialnemu skrbstvu na okraju za vojne sirote 11.040 lir.

Znesek je prvi fond, s katerim se pripravija postavitev doma za vojne sirote padlih partizanov. Tako bodo tudi tisti, ki so zgubili svoje očete, imeli svoj dom, se učili, študirali in nadaljevali delo svojih očetov, za katero so oni dali svoje življenje.

Zahvaljujemo se gojencem in vodstvu ter želimo mnogo posnemalcev.

Poziv

Po kapitulaciji Nemčije se je precejšen del nemških vojakov preoblekel v civilno obleko, in se zatekel k raznim kmetom, kjer pomagajo pri gospodar. delu. S to gesto se mislijo namreč skriti pred našo oblastjo in se odtegniti pravični kazni, ki so si jo zaslužili s svojimi zločinskimi dejanji na naši zemlji. Ker pa vsi nemški vojaki, ki jih je doletel razpad na teritoriju Vipavskega vojnega področja, spadajo pod sekcijo za vojne ujetnike in se jih smatra kot vojne ujetnike, pozivamo vse privatnike kakor tudi podjetja, ki imajo zaposlene ali pa skrivajo vojne ujetnike, da jih takoj ali najkasneje do 15. septembra prijavijo gornji sekciji.

Opozarjamo vse prebivalstvo, pri katerem se bo dobilo neprijavljene vojne ujetnike bodisi v civilni obleki ali uniformi, da bo kaznovano po vojaškem zakonu.

Prav tako pozivamo vse tvrdke, civilne in vojaške oblasti, da nam takoj prijavijo vse vojne ujetnike, ki jih zaposlujejo pri svojih ustanovah.

Veselica v Škorkiji

Pevsko društvo «Škorklja» priredi v nedeljo, 16. t. m., na vrtu svojega sedeža v vicolo dell'Ospedale Militare, štev. 2, veselico s pestrim sporedom, ki obsega petje, recitacijo z glasbeno spremljavo, nastop harmonikašev, kuplete in ples.

Zopet bomo dobili slovenske kmetijske šole

Z velikimi žrtvami priborjena svoboda nam prinaša vedno novih sadov, tako tudi na polju kmetske izobrazbe.

Odsek za kmetijstvo pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje je bo priredil na že obstoječih kmetijskih šolah: 1) V Tolminu — živinorejsko-mlekarski tečaj. 2) V Škocjanu pri Kopru — sadjarsko-vinarski tečaj.

Oba tečaja bosta pričela s prvim oktobrom 1945. in bosta trajala 5 mesecev, to je do konca februarja 1946. Namenjena bosta specialnemu pouku o reji in proizvodnji kmetijskih produktov in obsegala vse v lastno panogo spadajoče predmete. Poleg tega se bo polagala posebna pažnja na strokovno računstvo (sadjarske, vinarske, živinorejske in mlekarske kalkulacije). S teoretičnim poukom bodo združene praktične vaje in ogledi.

Tečaja imata torej namen, da za prakso vzgojita, izobrazita in v znanju izpopolnita nov delovni kader, ki bo prevzel kmetijsko pospeševalno službo pri KNOO ter kmetijsko proizvodnjo na javnih in privatnih posestvih. V tečaj bodo sprejemali sposobne mladeniče, ki so že daljšo dobo delali na tem polju, predvsem absolvente kmetijskih šol, ki imajo posebno veselje do ene ali druge omenjenih strok.

Vsi, ki se zanimajo za zgoraj navedena tečaja, morajo čimpreje vložiti prošnjo za sprejem na odsek za kmetijstvo pri Poverjeništvu PNOO v Ajdovščini z naslednjimi podatki:

1. Ime in priimek; 2. Kraj in datum rojstva; 3. Poklic staršev; 4. Velikost posestva v ha; 5. Dosedanje šole in praksa; 6. S kakšnim namenom bi rad posečal tečaj. Po možnosti naj priloži prosilec tudi dokumente. Prosnjo naj priporoča tudi KNOO.

V prošnji jo uvodoma točno označiti na kateri tečaj posameznik reflektira, da se bo mogel temu primerno razvrstiti.

Prosilci, ki se zanimajo izven omenjenih strok, predvsem za vrtnarstvo (izvežbani vrtnarji), naj v svoji prošnji to poudarijo, ker jim bo dana možnost za sprejem na vrtnarski tečaj, ki se bo v istem času vršil v St. Jurju ob južni železnici.

Prosilci za oba tečaja naj skušajo dobiti podporo pri domačih organizacijah in korporacijah, zlasti ker s praktičnim delom stroškov ne bomo mogli delno odslužiti, prehrano pa itak rabijo tudi doma. Pravilno bi bilo, da prispevajo v naturalijah, ako že ni mogoče v denarju.

Tečajniki, ki bodo sprejeti na sadjarsko-vinarski tečaj v Škocjanu pri Kopru, kjer bo obstajal internat, bodo morali imeti svojo perilo, na tolminski soli pa, kjer zaenkrat ni internata, si bodo morali tečajniki oskrbeti svoje stanovanje.

S prijavami naj se pohiti, ker je termin do pričetka šol kratek.

K prošnji priložite domovnice, zadnje šolske izpričevalo ter potrdilo okrajnega odbora o ponašanju za časa vojne ter obvezo, da bo kril predpisani del prehranjevalnih stroškov. Ti so vzeti le k višini 1300 lir mesečno, kar se lahko krije v pridelkih, ki jih bi tudi sicer potrošil doma.

Obvestilo

Vsi, ki so vložili prošnjo za vstop v zavezniško policijo v Jul. Krajini (izvzemši bivše kvesturine, bivše finančne stražnike in bivše karabinerje), naj se javijo v sodni palači, Foro Ulpiano 1, soba 96, po sledečem redu:

Od črke A do D v torek, 11. septembra od 14.30 do 19., od črke E do L v sredo, 12. septembra od 14.30 do 19., od črke M do R v četrtek, 13. septembra od 14.30 do 19. od črke S do Z v petek, 14. septembra od 14.30 do 19. ure.

TRZAŠKI RADIO

Spored za četrtek, 13

6.58 otvoritev, 7. glasba za dobro jutro, 7.10 čitanje sporeda v slovenščini, 7.15 poročila v slovenščini, 7.30 poročila v italijanščini, 7.45 koledar, 8. poročila v angleščini BBC, 8.10 glasba za vsak okus, 8.30 zaključek.

9.58 otvoritev, 10. prenos iz Vidma, 12.30 poročila v slovenščini, 12.45 glasba na ploščah, 13. poročila v angleščini BBC, 13.15 poročila v italijanščini, 13.30 glasba po željah, 14.10 obvestila svojcem, 14.30 zaključek.

15.57 otvoritev, 16. poročila BBC, 16.10 prenos iz Vidma, 19. poročila v angleščini BBC, 19.15 obvestila svojcem, 19.30 ženska ura, 20. napoved časa in poročila v slovenščini, 20.15 poročila v italijanščini, 20.30 srbska folklorna glasba (plošče), 21. predavanje v italijanščini, 21.10 pesmi, 21.30 slušna igra v italijanščini, 23. napoved časa, zadnje vesti v italijanščini, 23.10 zadnje vesti v slovenščini, 23.20 plesna glasba, 24. zaključek.

Od Triglava do Jadrana

ILIRSKA BISTRICA

Bistriška mladina ni pozabila padlih borcev, čez 30 po številu. Pred dnevi je skupno z našo vojsko okrasila njihove gomile, kjer je zaplapolala tudi naša, tako krvavo pridobljena zastava. Sledili so govori, petje in salve. Dne 5. t. m, je 5. bataljon Narodne obrambe priredil proslavo z živo sliko o bazoviških žrtvah. Ta prireditev je po petnajstih letih vzbudila spomin na trpljenje v slehernem rodoljubu. Temu je sledil govor tov. Suhija Draga, komisarja 5. bataljona Narodne obrambe.

DOL PRI DOBERDOBU

Dosedaj smo bili zelo srečni, ker smo imeli v naši bližini naše borce JA, ki so nas osvobodili. Tudi sedaj smo bili vedno deležni njihovih dobrot. Pomagali so nam v vsaki potrebi. Celo s hrano so pomagali ubogim družinam. Bili smo jim zato jako hvaležni.

Nepopisno težko nam je sedaj, ko nas zapuščajo in gredo proti Trstu. Kličemo jim: Ne bomo vas pozabili! Srečno pot!

NABREŽINA

Dne 7. t. m. je bila velika svečanost v spomin bazoviških junakov in vseh ostalih, ki so dali življenje za svobodo. Vsa Primorska je Bazovica, kajti tla in zemlja so prepojena s krvjo njenih najboljših sinov in junakov. Po žalni maši, je ljudstvo v sprevodu odšlo na pokopališče, kjer je okrasilo mnogo grobov. Po blagoslovitvi je tov. župnik, ki je osebno poznal Bidovca in tovariše z lepimi besedami prikazal veličino bazoviških junakov, katerim naj sledimo v ljubezni in požrtvovalnosti za svoj narod v medsebojni ljubezni ne le kot Slovenci in Jugoslovani, marveč tudi kot Slovani in v bratstvu vsega človeštva pozabimo malenkostne domače spore.

TOLMIN

Dne 9. t. m. se je tudi v Tolminu zbralo ljudstvo iz vseh krajev, da počasti prve bazoviške žrtve. Po sveti maši, kjer je bila tudi pridiga v čast teh prvih žrtev, se je ljudstvo zbralo na trgu, kjer je bila velika jugoslovanska zastava in velik oder. Govorili so predstavniki naše oblasti. Zalne svečanosti se je udeležilo več kot tisoč ljudi in mnogo vojakov. Nastopila sta tudi pevski zbor in mladina, ki je uprizorila žive slike «Tlačenje in vstajenje Primorske». Ljudstvo je skupno obiskalo in okrasilo grobove padlih. Na ta dan se je ljudstvo spominjalo tudi sedmih talcev iz Poljubinja.

Zbor volilcev v Postojni

7. t. m. se je vršil zbor volilcev, ki ga je otvoril tov. Šket Pavel, predsednik Mestnega NNOja. Dvorana je bila nabito polna volilnih upravičencev. Ljudstvo je razumelo in se zavedalo, da ima oblast v svojih rokah, da odloča o mestnih zadevah in zahteva obračun dela mestnega NOO.

Po pozdravnem nagovoru tov. predsednika, je tov. Zdravko iz Narodne obrambe spregovoril o najbolj aktualnih političnih problemih na domačih tleh z ozirom na dogodke v demokratični feedrativni Jugoslaviji. Med drugim je dejal: Minili so komaj štirje meseci odkar je bila Jugoslavija v celoti osvobojena. Na eni strani vidimo udarniško delo za obnovo domovine, na drugi strani pa utrjevanje ljudske oblasti, sad štiriletne osvobodilne borbe, Z agrarno reformo v Jugoslaviji se je utrdil kmečki stan. S tem, da se je dala zemlja tistemu, ki jo obdeluje, je rešenih na tisoče kmetov, ki so do danes imeli prav malo haska od svojega dela. So pa tudi pijavke, ki niso zadovoljne z agrarno reformo, ker bi rade še dalje živele v senci kralja in visele na vratovih kmeta ter mu pile mozeg in kri iz osušenega telesa. Jugoslavija stopa iz vrst zaostalih balkanskih držav ter se uvršča med evropske države, stopa kot najbolj demokratična država v ospredje celega sveta in kaže pot k svobodi vsem svobodoljubnim narodom.

Po poročilih tajnika MNOO šteje Postojna s Staro vasjo 2409 prebivalcev, 808 družin. Najbolj pereče vprašanje je preskrba mesta z drvmi. Da se zadosti vsem potrebam, bi bilo treba 2500 kub m drv. Nakazanih pa je samo ena polovica. Zbor volilcev se je komaj zedinil v zadevi sekanja in prevoza v mesto. Nikakor pa ni bilo vprašanje drv rešeno zadovoljivo za siromašne družine, ki drv po tako visoki ceni ne morejo nakupiti. Sprejet je bil predsednikov predlog, da si bodo drva oskrbovali sproti v skladišču kamor bodo hodili po drva z vrečo v najhujši zimi. Kljub temu, da primanjkuje delavcev, ni bilo nikogar, ki bi predlagal, da bi se ustanovile delavske čete, ki bi pripravile za siromake potrebna drva.

Zbor je sklenil popraviti v mestu kolodvorsko cesto. Po sklepu bo cesta popravljena v 15 dneh. To je hvalevreden sklep, pa nikakor ne odtehta prejšnjega. Na koncu moramo poudariti za bodoče ravnanje, da je zbor volilcev zborovanje, kjer vsakdo predlaga in sklepa, ne pa samo malce odobrava ali odklanja z glavo. Tako bodo vsa vprašanja najbolje rešena.

Cucek Leopold

Vpisovanje v srednje šole

Pozivamo vse slovensko dijaštvo na Primorskem, da se v celoti vpiše na slovensko srednjo šolo v Trstu in Gorici, kakor poziva razpis Zavezniške vojaške uprave. Dokažimo z vpisovanjem vsega našega dijaštva upravičenost naše zahteve po slovenskih srednjih šolah.

Obvestilo

Društvo obrtnikov goriške pokrajine v Gorici, Via Rismondo 3, I, vabi vse obrtnike na sejo, ki bo v četrtek, 13. t. m. ob 18. uri za obnovitev sindikata fotografov in v petek, 14. t. m. ob 18. uri za obnovitev sindikatov tiskarjev.

Sestanka se udeležite vsi!

Obvestilo

Odborniki kmetijske zadruge naj se prav gotovo udeleže seje, ki bo v četrtek ob 9. uri zjutraj v navadnih prostorih, via Carducci 6.

Predsednik

Ruska glasba v gledališču „Verdi“

Nocoj bo ob 19.30 uri najavljeni koncert pod vodstvom Igorja Markoviča. Program: Čajkovski: Romeo in Julija, uvertura; Borodin: Plesi iz «Kneza Igorja»; Moussorgsky: Noč na Goljakih; Sostakovič: Sinfonija v F-molu, opus 10.

V nedeljo vsi v Padriče

V nedeljo 16. t. m. ob 16. uri bo v Padričah velik miting. Proslavili bomo obnovitev pevskega drustva «Slovan» ki je po dolgih letih zopet začelo delovati Pridite vsi!

Izgubljeno

Ročna torbica, črna, usnjena, izgubljena na proslavi na Bazovici. Vsebovala: družinske slike, 3.200 lir, osebno izkaznico na ime Giovanna Rubini, izdana v Senožečah. Najditelj naj proti nagradi odda v upravi «Primorskega dnevnika».

Poizvedbe

ZUZIČ JOŽEF, rojen 8. 12. 1922 v Tržiču (Monfalcone), odšel k mornarici v Trst in od tu v Grčijo, dne 9. 8. 1943 je bil ujet blizu Beograda, kamor so se umaknili, in odpeljan v nemško vojno ujetništvo, zadnje poročilo z dne 4. 1. 1945, po katerem naj bi bil v okolici Berlina pod št. 111148. — Sporočiti Andreju Zužič, Doberdob.

FABRIS DANILO, rojen 15. 2. 1922 v Rudi, odšel k partizanom avgusta 1943, leta 1944 bil zajet blizu Cervinjana. Odkar je odšel z doma, nimamo nikakih poročil. — Sporočiti Fabris Gerolamo, via E. Toti 21.

SEMOLIČ LEOPOLD, rojen 30. 6. 1922 v Tržiču, odšel k partizanom 8. 9. 1943, leta 1944 meseca junija je bil v IX. korpusu (primorski odred, 2. četa), februarja 1945 ujet od nacifašistov in 5. aprila 1945 odpeljan iz Gorice neznanokam. — Sporočiti Simonič Jožefi, St. Polo, Tržič (Monfalcone).

MALI OGLASI

KUHINJSKO POHIŠTVO, skoraj novo, ugodno prodam. Pregarc Angela, Trst, via Bonomea 61.

GLUHONEM KROJAŠKI POMOČNIK išče službo pri boljšem mojstru v mestu. Ponudbe na upravo pod «Krojač».

Odgovorni urednik
JOŽE KOREN

Nikolaj Ostrovski 25

Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

Neprodirna, črna noč.

V takih nočeh tudi široko odprte zenice ne morejo premagati teme; ljudje se premikajo tipaje kot slepci, v bojazni, da si ne zlomijo vratu v kakem jarku.

Vaščani vedo: Kadar je tako, bodi doma in ne trati svetlobe zaman.. Luč bi lahko privabila kakšnega nepozvanega gosta. Najbolje je doma, vsaj mirno je. Toda na svetu so ljudje, ki niso nikoli mirni. Naj se kar sprehajajo, prebivalcem je za nje malo mar. Toda sami ne bodo šli. Bodite prepričani, do ne bodo šli.

In vendar se je v prav taki noči plazil okoli človek.

Ko se je približal Korčaginovi hišici je previdno potrkal na okno. Ker ni dobil odgovora, je potrkal še enkrat, močneje in malce nervozno.

Pavka je sanjal: Neka neznana postava, ki ni prav nič spominjala na človeka, je naperjala vanj mitraljez; skušal je pobegniti, toda ni imel kam. Mitraljez je strašno ropotal.

Okno se je treslo od upornega trkanja.

Pavle je skočil iz postelje in skušal skozi okno spoznati onega, ki je trkal. Toda razen nejasne in temne postave, ni mogel videti ničesar.

Sam je bil doma.

Mati je odpotovala k starejši hčerki, katere mož je delal kot strojnik v sladkorni tovarni. Artem je koval v bližnji vasi, udarjal s kladivom, da bi se prehranjeval.

Trkati je mogel samo Artem.

Pavle se je odločil in odpri okno.

— Kdo je? —, je zaklical na glas.

Pri oknu se je nekdo premaknil in s pritajenim basom odgovoril:

— Jaz sem, Zuhraj.

Na okno sta se spustili dve roki in tik ob Pavlovem licu se pojavi Fjodorjeva glava.

— Prišel sem k tebi prenočit. Me sprejmeš, bratec? —, je zašepetal.

— Seveda —, je prijateljsko odgovoril Pavle. — Ali je sploh treba o tem govoriti? Zlezi kar skozi okno.

Težka Fjodorjeva postava se je zvlekla skozi okno.

Ko je okno za seboj zapiral, je Fjodor stal nekaj časa ob njem.

Stal je, prisluškoval in ko se je pokazal mesec izza oblakov ter je lahko razločil cesto, je pazljivo pogledal Pavla in se obrnil k njemu.

Da ne zbudimo mame? Gotovo spi?

Pavle je povedal Fjodorju, da je sam doma.

Mornar se je počutil svobodnejšega in je glasneje spregovoril.

— Veš bratec, vse se zbira nad menoj, da bi plačal račun za poslednje dogodke na postaji.

Če bi bili možje složnejši, bi lahko pripravili med pogromom tem «svinjam» lep sprejem. Toda ves narod se še ne more odločiti, da bi se podal v ogenj. Ni šlo. Zato me sedaj privijajo. Že dvakrat so mi postavili zanjko, Le malo je manjkalo, da se danes nisem ujel. Približal sem se hiši, seveda z zadnje strani. Pri skednju sem se ustavil. Gledal sem: V vrtu je stal nekdo, se privil ob drva, toda izdal ga je bajonet. Seveda sem izginil, in sedaj vidiš, prišel sem k tebi. Tukaj se bom bratec, nastanil za nekaj dni. Nimaš nič proti? Dobro!

Zuhraj je sezul blatne čevlje. Pavle je bil vesel njegovega prihoda. V poslednjih dneh električna centrala ni delala in Pavletu je bilo že dolgčas v praznem stanovanju.

Spravila sta se spat. Pavle je takoj zadremal, Fjodor pa je še dolgo kadil, potem je vstal iz postelje in neslišno stopil k oknu. Dolgo je gledal na ulico in, ko se je vrnil k postelji, je mirno zaspal, Njegova roka je p